

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EJ Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Bezoekadres

Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
T 070 340 79 11
F 070 340 78 34
www.rijksoverheid.nl

Kenmerk

3732023-1057705-CZ

Bijlage(n)

1

Datum 21 december 2023
Betreft Stand van zaken tolkenvoorzieningen in de Zvw

*Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de
datum en het kenmerk van
deze brief.*

Geachte voorzitter,

Om goede en passende zorg te bieden is heldere communicatie tussen zorgverleners en patiënten en/of cliënten essentieel. In bepaalde situaties is daarvoor de inzet van een professionele tolk noodzakelijk. Op 27 november jongstleden¹ is uw Kamer geïnformeerd over de inzet en bekostiging van tolken in de zorg. Zoals toegezegd, informeer ik uw Kamer middels deze brief over de uitkomsten van het onderzoek naar de mogelijkheden van digitale hulpmiddelen bij het overbruggen van taalbarrières in de zorg.

Daarnaast informeer ik uw Kamer over de voortgang van de uitvoering van twee moties over de inzet van tolken in de Zorgverzekeringswet (Zvw), namelijk:

- de motie van de leden Paulusma (D66), Ceder (CU) en Westerveld (GL) die de regering verzoekt op de korte termijn tot een oplossing te komen voor de problemen rondom de inzet van tolken in de huisartsenzorg.²
- de motie van de leden Paulusma (D66) en Ceder (CU) die de regering verzoekt om voor de lange termijn te bezien of en, zo ja, hoe een algehele prestatie binnen de Zvw voor de inzet van tolken mogelijk wordt en hierover voor de komende begroting te informeren.³

Onderzoek naar mogelijkheden van digitale hulpmiddelen

De beschikbaarheid van tolken is niet altijd vanzelfsprekend. De monitor van tolken- en vertaaldiensten van het ministerie van Justitie en Veiligheid signaleert dat de vraag naar (professionele) tolken groeit, terwijl het aanbod niet evenredig meegroeit.⁴ Technologische ontwikkelingen zijn behulpzaam bij het overwinnen van taalbarrières in de zorg, waardoor de vraag naar professionele tolken beperkt kan worden. Om beter inzicht te krijgen in de huidige mogelijkheden en voor welke zorgvragen technologische hulpmiddelen geschikt zijn, heeft Equalis in opdracht van het ministerie van VWS onderzoek gedaan.

¹ Kamerstuk 36 410 XVI, nr. 21.

² Kamerstuk 36 200 XVI, nr. 224.

³ Kamerstuk 36 200 XVI, nr. 225.

⁴ Kamerstuk 29 936, nr. 73.

De doelen van het onderzoek zijn:

- 1) Het in kaart brengen van de huidige digitale hulpmiddelen die beschikbaar zijn voor het overwinnen van taalbarrières in de verschillende onderdelen van de zorg en het sociaal domein.
- 2) Het verzamelen van de ervaringen van zorgverleners met betrekking tot deze digitale hulpmiddelen.
- 3) Het identificeren van zorgvragen waarin deze digitale hulpmiddelen mogelijk van toegevoegde waarde kunnen zijn.
- 4) Het inzichtelijk maken van de kansen die zorgaanbieders en zorgverleners nog kunnen benutten om digitale hulpmiddelen effectiever in te zetten.

Het onderzoeksrapport is bijgevoegd bij deze brief. Het onderzoek laat zien dat er een grote diversiteit aan digitale hulpmiddelen beschikbaar is voor het overbruggen van taalbarrières. Tegelijkertijd blijkt uit het onderzoek dat zorgverleners en patiënten slechts met een beperkt aantal hulpmiddelen bekend zijn. Daarnaast concluderen de onderzoekers dat technologische hulpmiddelen als laagdrempelig alternatief voor een tolk kunnen dienen. Het blijkt echter in de praktijk dat het vertrouwen in deze hulpmiddelen momenteel nog beperkt is. Dit heeft vooral te maken met de kwaliteit van de vertalingen van sommige hulpmiddelen en de onduidelijkheid over privacy-aspecten. In de praktijk blijkt dat digitale hulpmiddelen voornamelijk voor eenvoudige, praktische gesprekken worden ingezet. Bij complexe gesprekken geven zorgverleners (nu nog) de voorkeur aan de inzet van een professionele tolk. Partijen zien wel mogelijkheden om digitale hulpmiddelen meer toe te gaan passen. Een voorbeeld hiervan is het ontwikkelen van digitale materialen (bijvoorbeeld informatieve filmpjes) voor geprotocolleerde behandelingen of behandelingen die standaard procedures volgen, zoals schematherapie en EMDR⁵-behandelingen. De partijen geven aan dat voor het breder inzetten van digitale hulpmiddelen wel ondersteuning en richtlijnen vanuit de (branche)organisaties nodig zijn.

In het rapport wordt een aantal praktische aanbevelingen gedaan om digitale hulpmiddelen effectiever in te zetten. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen aanbevelingen gericht op zorgverleners en aanbevelingen gericht op zorgaanbieders/branche- en beroepsorganisaties. Deze aanbevelingen zijn, in samenwerking met het ministerie van VWS, door Equalis gepresenteerd aan (vertegenwoordigers van) zorgaanbieders, branche- en beroepsorganisaties en zorgverleners. Ik roep de partijen op om met deze praktische aanbevelingen aan de slag te gaan.

Zoals aangegeven in de brief aan uw Kamer van 27 november jongstleden⁶ is de Patiëntenfederatie Nederland (PFN) momenteel bezig met het ontwikkelen van een generieke richtlijnmodule. Deze richtlijnmodule helpt professionals, patiënten en naasten om te bepalen in hoeverre een taalbarrière goede zorg belemmert en hoe deze barrière kan worden overbrugd. Dit doet de PFN in samenwerking met stakeholders, waaronder vertegenwoordigers van beroepsorganisaties, professionals in de zorg, het sociaal domein, patiënten, cliënten, naasten, tolken

⁵ Eye Movement Desensitization and Reprocessing

⁶ Kamerstuk 36 410 XVI, nr. 21.

en expertisecentrum gezondheidsverschillen Pharos. De aanbevelingen uit het onderzoeksrapport van Equalis worden betrokken bij de verdere ontwikkeling van deze richtlijnmodule. De richtlijnmodule wordt naar verwachting in het najaar van 2024 afgerond.⁷

Ook de samenwerking tussen zorgverleners en tolken is belangrijk voor goede zorgverlening. Daarom onderzoekt de PFN in samenwerking met het ministerie van VWS hoe aan zorgverleners praktische handvatten kunnen worden geboden voor de samenwerking met tolken in de spreekkamer. In dat kader wordt gekeken naar de mogelijkheid tot het opzetten van een e-learning voor zorgverleners.

Bekostiging van tolken in de Zvw

Zoals aangegeven in de brief van 27 november jongstleden, wordt binnen de Zvw de bekostiging van professionele tolken de huisartsenzorg nog als ontoereikend ervaren. Momenteel voert het ministerie van VWS gesprekken met alle betrokken partijen waaronder Zorgverzekeraars Nederland (ZN), de PFN, de Landelijke Huisartsvereniging (LHV), InEen, de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) en het Zorginstituut. In deze gesprekken analyseren we met elkaar wat de aanvullende mogelijkheden zijn voor de bekostiging van de inzet van tolken in de huisartsenzorg. Hierbij leren we van de ervaringen die er zijn met de inzet van tolken via het Achterstandsfonds. Dit is in lijn met de motie van de leden Paulusma (D66), Ceder (CU), en Westerveld (GL).⁸

Een eventuele aanvullende bekostigingsvorm in de huisartsenzorg moet voldoen aan een aantal randvoorwaarden. De oplossing moet passen binnen het zorgstelsel (Zvw en Wet marktordening gezondheidszorg) en eventuele extra uitgaven moeten inpasbaar zijn binnen de budgettaire macrokaders. Een oplossing moet doeltreffend zijn en de voordelen moeten in verhouding staan tot de kosten. Daarbij kijken we specifiek naar de administratieve lasten die een mogelijke oplossing voor dit bekostigingsvraagstuk in de huisartsenzorg met zich meebrengt. In afstemming met de betrokken partijen wordt momenteel gewerkt aan een adviesaanvraag aan de NZa over de uitwerking van een nieuwe vorm van bekostiging van de inzet van tolken in de huisartsenzorg.

Zoals ook aangegeven in de brief van 27 november jongstleden, wordt daarnaast - in lijn met de motie van de leden Paulusma (D66) en Ceder (CU) - voor de lange termijn onderzocht of en, zo ja, hoe een algehele prestatie binnen de Zvw voor de inzet van tolken mogelijk wordt.⁹ De NZa analyseert momenteel de mogelijkheden en bijbehorende tijdspaden. Daarbij geldt dat ik - in lijn met de motie van het lid Van der Plas (BBB) - de resultaten van relevante analyses afwacht voordat voorstellen naar de Kamer worden gestuurd¹⁰.

Tot slot

Goede en passende zorg begint met duidelijke communicatie. Voor het overbruggen van een taalbarrière, is de inzet van digitale hulpmiddelen in bepaalde gevallen een goede oplossing. In de toekomst zullen de mogelijkheden die digitale hulpmiddelen bieden naar verwachting verder toenemen. Het blijft echter belangrijk dat in situaties waar dit noodzakelijk is, professionele tolken

⁷ Deze ontwikkeling wordt gesubsidieerd vanuit ZonMW.

⁸ Kamerstuk 36 200 XVI, nr. 224.

⁹ Kamerstuk 36 200 XVI, nr. 225.

¹⁰ Kamerstuk 36 200 XVI, nr. 230.

worden ingezet. Voor wat betreft de bekostiging van deze tolken, blijf ik streven naar goede maatwerkoplossingen voor de sectoren waar dit echt nodig is, zoals voor de huisartsenzorg.

Kenmerk
3732023-1057705-CZ

Hoogachtend,

de minister van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

Ernst Kuipers